

درس دهم تغییرات هویت اجتماعی

تحرک اجتماعی چیست؟

- موقعیت اجتماعی عبارت است از : جایگاهی که فرد در جامعه یا در گروه اجتماعی دارد .
- ما با شناخت موقعیت اجتماعی فرد درباره او اطلاعاتی به دست می آوریم.

مانند :

اینکه فرد با چه کسانی در ارتباط است ؟
چه انتظاراتی باید از او داشته باشیم؟ (تکالیف)
چگونه باید با او رفتار کنیم؟ (حقوق)

- کسب هویت های اجتماعی جدید با تغییراتی در موقعیت اجتماعی افراد همراه است.

- چگونگی کسب هویت اجتماعی انتسابی و اکتسابی افراد :

افراد در بدو تولد هویت اجتماعی انتسابی خود را به صورت انفعالی در محیط خانواده و... می پذیرند . سپس با گذر زمان به گونه ای فعال با محیط اجتماعی برخورد کرده هویت اکتسابی خود را به دست می آورند و متناسب با هویت اجتماعی جدید از موقعیت اجتماعی جدیدی برخوردار می شوند.

- تحرک اجتماعی عبارت است از : جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر.

- انواع تحرک اجتماعی عبارت است از:

۱- تحرک صعودی

۲- تحرک نزولی

۳- تحرک افقی

- تحرک اجتماعی صعودی عبارت است از: جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی بالاتر.

مثال:

کارمند یک اداره مدیر می شود.

- تحرک اجتماعی نزولی عبارت است از: جا به جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی پایین تر.

مثال:

فردی از مدیریت عزل و به عنوان یک کارمند ساده به کار خود ادامه می دهد.

- تحرک اجتماعی افقی: جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی مشابه.

مثال:

فردی از یک بخش اداره به بخش دیگر منتقل می شود.

- در همه کشورها رتبه بندی مشاغل وجود دارد ولی رتبه بندی در کشورهای مختلف یکسان نیست و برخی مشاغل در بعضی کشورها از اهمیت بیشتری برخوردارند و بالعکس .
مثال : در برخی کشورها پزشکی از مشاغل دیگر از رتبه بالاتری برخوردار است .

- موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست و به عواملی زیر نیز بستگی دارد :

- ۱- علم
- ۲- دین
- ۳- تقوا
- ۴- هنر
- ۵- احترام
- ۶- ثروت
- ۷- شهرت
- ۸- زیبایی و...

- انواع تحرک اجتماعی (صعودی-نزولی-افقی) می تواند به دو دسته کلی تقسیم شود :

- ۱- تحرک اجتماعی درون نسلی
- ۲- تحرک اجتماعی میان نسلی

- تحرک اجتماعی درون نسلی: تحرک اجتماعی یک فرد در طول زندگی خودش در نظر گرفته میشود.

مثال:

- ۱- یک کاسب جز مالک یک فروشگاه زنجیره ای می شود.
- ۲- مربی تیم ملی فوتبال، مربی یک باشگاه دسته دوم می شود.
- ۳- کارگر خط تولید به قسمت بسته بندی محصولات منتقل می شود.

- تحرک اجتماعی میان نسلی: تحرک اجتماعی فرد نسبت به والدینش در نظر گرفته می شود .

مثال :

- ۱- فرزند یک کارگر استاد دانشگاه می شود.
- ۲- فرزند یک پزشک کارمند ساده یک اداره می شود.
- ۳- فرزند یک کارمند ، کارمند می شود.

فرصت ها و محدودیت های تغییرات هویتی کدامند؟

- فرصت اجتماعی عبارت است از: امکانی که جامعه برای تحرک اجتماعی صعودی و کسب هویت جدید برای افراد ایجاد میکند.
- انسداد اجتماعی: مسدود بودن راه تحرک اجتماعی صعودی را انسداد اجتماعی می گویند .
- اعضای جهان اجتماعی نمی توانند هر نوع هویت اجتماعی را کسب کنند زیرا:
درجهان های اجتماعی مختلف فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید متفاوت است و هر جامعه ای به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحرک های اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می کنند.
مثال:
✓ جامعه ایی که براساس ارزش های نژادی شکل گرفته صرفا برای آن نژاد خاص امکان تحرک صعودی را فراهم می کند.
- ✓ جامعه ای که براساس ارزش های اقتصادی شکل گرفته است تحرک اجتماعی را برای کسانی ممکن می سازد که منابع ثروت را در اختیار داشته باشد.
- ✓ درجهان سکولار (جهانی که براساس ارزش های دنیوی و این جهانی شکل گرفته) تحرک اجتماعی برای کسانی امکان پذیر است که ارزش های دنیوی را به رسمیت می شناسند ، در این جهان به هویت دینی و معنوی افراد اجازه ظهور و بروز اجتماعی داده نمی شود و امکان رای دادن به قوانین الهی وجود ندارد. برای نمونه در برخی کشورهای غربی به دختران محجبه اجازه تحصیل داده نمی شود.
- ✓ درجهان دینی و معنوی هویت هایی که ابعاد الهی انسان رانفی کنند به رسمیت شناخته نمی شوند و به آنها اجازه رشد داده نمی شود.
- در سال ۱۹۹۱ اکثریت مردم الجزایر به حاکمیت اسلامی رای دادند اما کودتای نظامی مانع از اجرای نتایج انتخابات شد و رئیس جمهور وقت آمریکا در دفاع از این کودتا گفت مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل شده دارند .

• **تغییرات هویتی افراد در جامعه به دوشکل انجام می شود :**

۱- در چارچوب عقاید و ارزش های و فرهنگ پذیرفته شده جامعه که این نوع تغییرات مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد .

۲- خارج از چارچوب عقاید و ارزش ها و فرهنگ جامعه که این نوع تغییرات به تعارض فرهنگی در جامعه منجر می شود .

• **زمانی تغییرات هویتی افراد با هویت جهان اجتماعی سازگار است و توسط جامعه تشویق و تایید می شود که:**

تغییرات هویتی در چارچوب عقاید و ارزش های اساسی جامعه باشد .

مثال:

فردی که در چارچوب عقاید و ارزش های جامعه به نوآوری دست می زند و از این طریق موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقا می بخشد مورد تایید و تشویق جامعه قرار می گیرد.

• **تعارض فرهنگی :** اگر تغییرات هویتی افراد خارج از مرزهای مورد قبول جهان اجتماعی رخ دهد و شیوه هایی از زندگی را که با عقاید و ارزش ها در تقابل هستند به دنبال بیاورد تعارض فرهنگی ایجاد می شود .

• **پیامد تعارض فرهنگی عبارت است از :** اضطراب ها و نگرانی های اجتماعی فراوان در جامعه .

• **علل تعارض فرهنگی عبارتند از :**

۱- **علل درونی:** این علل به نوآوری و فعالیت های اعضای جهان اجتماعی مربوط می شود.

۲- **علل بیرونی:** این علل به دلیل تاثیرپذیری از جهان های اجتماعی دیگر است.